

М. В. Костів, розглядаючи структуру адміністративної правосуб'єктності, наголошує на доцільності виокремлення серед її елементів прав та обов'язків [3, с. 54–55]. Навряд чи таку позицію можна вважати конструктивною. На наш погляд, правосуб'єктність слід розуміти як передумову виникнення відповідного галузевого статусу суб'єктів, зокрема фінансово-правового. При цьому до елементів фінансово-правового статусу відносимо: права та обов'язки (повноваження) суб'єкта; гарантії захисту встановлених законом прав; відповідальність за порушення приписів фінансового законодавства. Отже, права і обов'язки – один зі структурних елементів фінансово-правового статусу суб'єктів. Як убачається, передумова правового статусу не може містити у своєму складі його елементи.

До речі, вперше в українському законодавстві поняття «правосуб'єктність» віднайшло нормативне закріплення. Йдеться про адміністративно-процесуальну правосуб'єктність, визначення та елементи якої закріплено у ст. 43 Кодексу адміністративного судочинства України. Так, елементами вказаної правосуб'єктності є: 1) адміністративна правоздатність – здатність мати процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві; 2) адміністративна дієздатність – здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки, у тому числі доручати ведення справи представникові. Із наведеного вбачається, що такий вид правосуб'єктності визначає правовий стан суб'єктів (осіб, які беруть участь у розгляді справи в порядку адміністративного судочинства). Як пояснювалось вище за текстом, правосуб'єктність виступає передумовою набуття відповідного галузевого статусу, що й обумовлює необхідність чіткого визначення її як категорії права.

Бібліографічні посилання:

4. Ротар Д. П. Фінансова правосуб'єктність бюджетних установ. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 12. с. 128 – 131.
5. Лебедев К. К. Понятие о содержании хозяйственной правосубъектности. Межвузовский сборник научных трудов. Свердловск, 1985. с. 19–33.
6. Костів М. В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно-деліктних відносинах: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. с. 54 – 55.
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 15 груд. 2017 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/2747-15/paran10401>

Штепа Валентина Михайлівна,

студентка юридичного факультету, групи ЮД-646
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Карпенко Роман Валерійович,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНИХ ВИМОГ ЩОДО ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ ПО ОХОРОНІ СПАДКОВИХ ПРАВ

Спадкові відносини, що становлять суттєву складову цивільного обороту, згідно із законодавством України мають набувати відповідного оформлення через діяльність таких органів цивільної юрисдикції, як суд та нотаріат. Оскільки в правовому громадянському суспільстві вони відіграють важливу роль у суспільстві, адже їх основним завданням є забезпечення реалізації цивільних прав громадян, захист і охорона прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. При цьому компетенція нотаріальних органів відповідно до ст. 34 Закону України «Про нотаріат» передбачає вчинення таких нотаріальних дій, як вжиття заходів щодо охорони спадкового майна; видача свідоцтва про право на спадщину (або в її межах — прийняття відмови від прийняття спадщини); посвідчення факту, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту; оголошення секретного заповіту. При цьому роль нотаріуса виявляється насамперед у тому, щоб у випадках, встановлених чинним законодавством України, забезпечити перехід прав та обов'язків спадкодавця, які

не припинилися з його смертю і можуть бути об'єктом спадкування, до спадкоємців. Вчиняючи нотаріальні дії щодо оформлення спадкових прав, нотаріус унеможливує будь-яке порушення прав спадкоємців [1, с. 118; 2, с. 140].

Як впливає з положень ч. 1 ст. 60 Закону України «Про нотаріат», охорона спадкового майна здійснюється нотаріусом чи посадовою особою органу місцевого самоврядування:

- за повідомленням підприємств, установ, організацій, громадян;
- на підставі рішення суду про оголошення фізичної особи померлою;
- за власною ініціативою.

Слід звернути увагу на те, що у ч. 2 ст. 1283 Цивільного кодексу України містяться лише дві підстави для вжиття вказаних заходів, а саме: за заявою спадкоємців або з власної ініціативи. При цьому Закон України «Про нотаріат» передбачає можливість вжиття заходів на підставі повідомлення не тільки спадкоємців. Зазначена колізія повинна бути врегульована за правилами застосування спеціальної норми, тобто Закону України «Про нотаріат». [3]

Отже, вжиття заходів щодо охорони спадкового майна може бути здійснене за повідомленням підприємств, установ, організацій, громадян. Таке повідомлення складається у вигляді заяви. Відповідно до положень під п. 2.1 п. 2 гл. 9 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України заява про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна реєструється в Книзі обліку заяв про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна та встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або над майном фізичної особи, місцеперебування якої невідоме. Згідно з під п. 2.3 п. 2 гл. 9 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України вжиття заходів щодо охорони спадкового майна здійснюється нотаріусом після отримання документів, що підтверджують факт смерті спадкодавця, час і місце відкриття спадщини, але не пізніше наступного дня з дати надходження таких документів. [4]

Охороною спадкового майна забезпечуються інтереси спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів, а також права територіальних громад, що впливають зі ст. 1277 ЦК України [5]. Метою охорони є збереження спадкового майна.

Обов'язок вжиття заходів до охорони спадкового майна покладається на нотаріусів державних нотаріальних контор за місцем відкриття спадщини. У населених пунктах, де немає державних нотаріальних контор, ці обов'язки несуть органи місцевого самоврядування. Ці заходи вживаються ними безпосередньо або шляхом надання доручення іншому державному нотаріусу чи посадовим особам органів місцевого самоврядування за місцезнаходженням майна.

Отже, можна зробити висновок що інститут нотаріату, шляхом правомірного і своєчасного здійснення нотаріальних дій, укріплює і надає публічності достовірності цивільно-правовим відносинам. В передбачених чинним цивільним законодавством випадках, нотаріальні дії виступають в якості юридичних фактів цивільного права і мають конструктивне значення для майнових, спадкових та інших цивільно-правових відносин. Та порядок вчинення цієї нотаріальної дії(охорони спадкового майна) є недостатньо врегульованим на рівні законодавства. Наявні колізії у правозастосуванні, невизначеність багатьох питань, неточність формулювань, відсутність розробленої нотаріальної практики зумовлюють відмову багатьох нотаріусів від вжиття заходів до охорони спадкового майна. З огляду на це важливим є детальне роз'яснення процедури вчинення цієї нотаріальної дії, розроблення спеціального підзаконного нормативно-правового акта, який би врегулював проблемні питання, зробивши процедуру її вчинення більш зрозумілою та чіткою.

Бібліографічні посилання:

1. Кравченко М.Г. Роль нотаріуса в захисті спадкових прав за законодавством України // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 3, том 1. – С. 118–121.
2. Дякович М.М. Особливості нотаріальної охорони і захисту у спадкових правовідносинах // Європейські перспективи. – 2015. – № 1. – С. 136–140.
3. Закон України «Про нотаріат»//Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 39, ст.383 / Редакція від 28.08.2018.
4. Наказ Міністерства Юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22 лютого 2012 р. за № 282/20595 / Редакція від 07.11.2018.
5. Цивільний кодекс України //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356.
6. Печений О. До питання про сутність перерозподілу спадщини// Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 4 (75). – С. 149–154.